Для підвищення ефективності використання державних інвестицій в Україні доцільно:

— запровадити порядок укладання контрактів на спорудження об'єктів тільки за результатами конкурсів;

— запровадити відповідальність за порушення умов контракту на будівництво об'єктів, що здійснюється за рахунок Держбюджету України;

— перейти від безповоротного бюджетного фінансування інвестицій у виробничій сфері до їх кредитування.

Таким чином, треба реально оцінювати внутрішні та зовнішні чинники розвитку України, враховуючи як її можливості, так і ставлення до неї у світі. Для цього необхідно сприяти поліпшенню режиму іноземного інвестування, удосконалити державне регулювання інвестиційної діяльності, створити нормативну базу, яка б забезпечила відповідні передумови та гарантії, завдяки яким інвестори можуть бути впевненими в завтрашньому дні.

Література

1. *Бланк И. А.* Инвестиционный менеджмент. — К., МП «ИТЕМ лтд», «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед». — 448 с.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. В редакції Закону № 762-IV від 15.05.2003. // ВВР. — 2003. — № 30. — Ст.247.
3. *Доленко Г. О., Заславський В. А., Тимашов О. О.* Основи інвестиційного менеджменту. Методичні рекомендації з курсу «Менеджерські системи». — К.: КНУ ім. Т. Г.Шевченка, 2001.

УДК 005.336.4-044.3

В. М. Диба, канд. екон. наук, доц.
кафедри обліку підприємницької діяльності,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОСНОВНІ МЕТОДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ Й НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Оцінювання компонентів у складі інтелектуального капіталу пов'язане з особливостями оцінювання нематеріальних активів, результатів творчої діяльності і тією обставиною, що принципово неможливо створити єдину універсальну методику щодо цього,

відтак отримані результати здебільшого мають характер відносних величин для конкретної запланованої угоди.

Складність методологій, сукупність особливостей і суттєві відмінності умов практичного використання результатів творчої діяльності на різних підприємствах, відсутність єдиної методології для нематеріальних активів у складі інтелектуального капіталу викликає необхідність здійснювати оцінювання одночасно за кількома методами й лише на цій підставі обґрунтовувати кінцевий результат його ринкової вартості.

Нині для оцінювання вартості інтелектуального капіталу й нематеріальних активів у його складі використовують щонайменше три основні підходи:

1) ринковий підхід, заснований на знаннях ринкової інформації про угоди з аналогічною інтелектуальною власністю, однак така інформація далеко не завжди буває доступною;

2) дохідний метод (підхід), заснований на оцінюванні інтелектуальної власності забезпечувати дохід, що потребує досить точного знання про ринкові перспективи товару, у якому використовується об'єкт оцінювання;

3) витратний підхід, що передбачає оцінювання витрат, необхідних для повного відтворення об'єкта власності: заробітну плату дослідницького персоналу, витрати на створення дослідного зразка, здійснення контролю якості, тестування й отримання патенту, доведенням об'єкта інтелектуальної власності до стадії використання тощо. Щоправда, практично такі витрати досить рідко можна зіставити з майбутнім успіхом на ринку.

Практичні аспекти застосування цих підходів до оцінювання різних нематеріальних активів і компонентів у складі інтелектуаль-ного капіталу засвідчили доцільність використання для отримання найбільш точних результатів дохідного методу, зокрема, стосовно технологій, торгових марок і назв, авторських прав, виробничого програмного забезпечення, й витратного підходу — до навчання персоналу, програмного забезпечення, мережі збуту тощо. Звичайно, такі активи можуть оцінюватися й з використанням інших підходів, однак здійснене за їх допомогою оцінювання призводить до утворення суттєвих неточностей і відтак не може вважатися достатньо ефективним.

Найбільш обґрунтованим оцінюванням як активу бізнесу вартості нематеріальних активів і інших компонентів у складі інтелектуального капіталу за їх внеском у капітал підприємства, постає дохідний метод. Ринковий же підхід до їх оцінювання вимагає використання інформації, яка часом буває недоступною,

зокрема, це стосується даних щодо наявності угод; обміну між самостійними об'єктами; розкриття цінової політики, достатності інформації про всі необхідні факти, що відомі сторонам, які укладають угоду.

Із застосуванням витратного підходу до оцінювання інтелектуального капіталу його вартість може бути визначена з більшою вірогідністю, однак кінцеве значення не в змозі врахувати низку факторів — йдеться про прибуток від комерціалізації, інвестиційні ризики й потенціал зростання доходу. Для нематеріального активу визначення вартості практично виконати важко, особливо — вартості ідеї, що постає початком розробки будь-якого інноваційного продукту, створеного на її основі, врахування її у собівартості продукції й балансовій вартості підприємства.

Окрім того, єдина методика щодо оцінювання нематеріальних активів не може бути застосована на всіх етапах життєвого циклу продукту (технології) внаслідок змін на різних стадіях вартості інтелектуального капіталу та його складових і зміни критеріїв оцінювання, зокрема, критерій прибутковості не може застосовуватися на ранніх і пізніх стадіях життєвого циклу внаслідок невизначеності або малої значущості, натомість стосовно ранніх і пізніх етапів найбільш доцільним слід вважати витратний підхід.

Ринковий метод оцінювання інтелектуального капіталу на основі визначення ринкової аналогії можуть застосовуватися лише у рідких випадках щодо інноваційного підприємництва для порівняння з оцінками, отриманими на основі дохідного підходу.

Позаяк для здійснення оцінювання компонентів у складі інтелектуального капіталу на всіх етапах життєвого циклу продукту (технології) необхідний ретельний облік вартості усіх здійснених вкладень у розробку продукту (технології): матеріалів, обладнання, часу наукового персоналу, вкладень у людський капітал, мережу збуту, інші компоненти у складі інтелектуального капіталу, оскільки цим параметрам належить вирішальна роль через невизначеність вартості покладеної в основу їх розробки ідеї.

Література

1. *Диба В. М.* Облік та аналіз необоротних активів: Моногр. — К.: КНЕУ, 2008. — 288 с.

2. *Чухно А. А.* Інтелектуальний капітал: сутність, форми і закономірності розвитку // Економіка України. — 2003. — № 12. — С. 53.